

Odotamme vauvaa korona-aikaan

Koronavirus leviää maailmalla ja Suomessa. Tällä hetkellä maailmassa on todettu 62 miljoonaa tartuntaa ja Suomessakin COVID-19-infektioon on sairastunut joulukuun alkuun 2020 mennessä yli 26 000 ihmistä.

Pieniin RNA-viruksiin kuuluva koronavirus leviää helposti pisara- ja kosketustartuntana ja tarttuu ihmisestä toiseen sukupuoleen, ikään ja terveydentilaan katsomatta aiheuttaen yskää, kuumetta, väsymystä ja hengenahdistusta sekä muita harvinaisempia oireita. Suomessakaan ei koronavirusinfektion aiheuttamilta kuolemilta ole vältytty.

Raskaana olevat naiset ovat alttiita kaikille infektioille, myös koronavirusinfektioille, sillä raskauden aikana naisen immuunipuolustuksen on muututtava mahdollistamaan sikiön kehitys. Maailmalla yli 10 000 naisen on arvioitu sairastaneen koronavirusinfektion raskauden, synnytyksen tai lapsivuoteuden aikana. Suomessa raskaudenaikaisia tartuntoja on toistaiseksi todettu vähän, mutta koronatautilanteen pahentuessa väestössä myös raskaudenaikaiset koronavirustartunnat todennäköisesti lisääntyvät.

Tutkimustieto raskauden aikana sairastetusta COVID-19-infektiosta lisääntyy jatkuvasti. Suurin osa hedelmällisessä iässä olevista naisista sairastaa koronavirusinfektion lievänä, mutta vain harva oireettomana. Odottavien äitien oireet ovat samankaltaisia kuin ei- raskaana olevienkin. Raskaana olevien keskuudessa oireettomat infektiot ovat kuitenkin yleisempiä kuin muulla väestöllä. COVID-19-infektion taudinkuva vaihtelee täysin oireettomasta vakavaan tehohoitoa vaativaan tilaan. Odottavat äidit joutuvat sairaalahoitoon oireidensa takia useammin kuin ei-raskaana olevat ikätoverinsa. Kohdun koon kasvaessa odottajan hengittäminen käy

työlämmäksi normaalissakin raskaudessa ja tulehdus voi pahentaa hengitystieoireita. Merkittävä ylipaino, tupakointi, keuhko- ja sydänsairaudet, vaikea diabetes ja vastustuskykyä alentavat sairaudet lisäävät vakavan koronavirusinfektion riskiä myös odottajilla.

Koronavirusinfektiota epäillessään odottavan äidin tulee ensisijaisesti olla yhteydessä terveystieteiden tai muuhun yleiseen päivystysyksikköön testausta varten eikä hakeutua neuvolaan tai sairaalan äitiyspoliklinikalle. Päivystysyksiköstä odottajalle annetaan seuranta- ja hoito-ohjeet. Jos odottaja joutuu sairaalahoitoon oireidensa vuoksi, häntä hoidetaan koronapotilaita hoitavalla osastolla. Äidin ja sikiön vointia arvioivat tuolloin myös synnytyslääkärit. Toisaalta odottavia äitejä muistutetaan siitä, että neuvolantarkastukset ja mahdollisten raskaushäiriöiden oikea-aikainen hoito on tärkeää myös koronapandemian aikana eikä hoitoon hakeutumista tule välttää. Koronapositiivisia odottajia, joilla on raskauteen liittyviä ongelmia, on ohjeistettu ilmoittamaan edeltävästi puhelimitse tulostaan terveydenhuollon yksiköihin, jotta hoito pystytään järjestämään sopivin varotoimin.

Laajoja tutkimuksia koronaviruksen vaikutuksista raskauteen ei toistaiseksi ole. Koronavirus on kuitenkin kurittanut maailmaa jo liki vuoden eivätkä havainnot anna aiheutta suureen huoleen: kohtukuolemien ja epämuodostumien ei ole todettu lisääntyneen. Ennenaikaisen synnytyksen ja keisarileikkauksen todennäköisyys on kuitenkin suurentunut sairaalahoitoon joutuneilla vakavasti sairastuneilla äideillä. Koronavirusinfektio voi käynnistää synnytyksen ennenaikaisesti ja koronainfektion yhteydessä keisarinleikkaukseen päädytään tavanomaista useammin. Keisarileikkauksen syynä on useimmiten äidin voinnin huononeminen, eivät sikiöön liittyvät ongelmat. Suurin osa koronavirukseen sairastuvien naisten raskauksista ja synnytyksistä sujuu normaaliin tapaan.

Laskimotukosriski kohoaa normaalin raskauden ja lapsivuoteuden aikana. Mikäli synnyttäjällä on raskauden lisäksi muita merkittäviä veren hyytymiseen vaikuttavia riskitekijöitä, hänelle suositellaan mahdollisesti verenohennuslääkitystä. Koska COVID-19-virus vaikuttaa veren hyytymisjärjestelmään, odottajille voidaan harkita verenohennuslääkitystä positiivisen koronatestin jälkeen, ja lääkitys aloitetaan aina kaikille koronainfektion vuoksi sairaalahoitoon joutuneille. Verenohennuslääkkeenä käytetään pienimolekyylarista hepariinia, jonka odottaja pistää itse ihonsa alle päivittäin. Hoidon kesto riippuu raskauden vaiheesta sairastumishetkellä.

Aikaisemmat koronavirukset, SARS- ja MERS- virukset, lisäsivät hieman keskenmenojen ja sikiön kasvunhidastuman riskiä. Muutosten ajateltiin liittyneen istukan toiminnan heikentymiseen. Tämän vuoksi myös COVID-19-infektioissa sikiön kasvunseuranta suositellaan. Suomessa neuvola lähettää koronavirusinfektioon sairastuneen äidin seurantaan äitiyspoliklinikalle oireettomassa vaiheessa parantumisen jälkeen.

Koronavirusinfektio voi siirtyä äidistä vastasyntyneeseen synnytyksessä tai synnytyksen jälkeisen hoidon yhteydessä. Muutamia sikiön sairastumisia istukan kautta on myös raportoitu. Vastasyntyneet ovat useimmiten oireettomia tai erittäin vähäoireisia. Infektioon sairastunut äiti voi imettää normaaliin tapaan, mutta huolellinen käsihygieniä, kasvomaskin ja tarvittaessa muiden suojarusteiden käyttö on suositeltavaa.

Sosiaaliset, taloudelliset ja mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet koko väestössä koronapandemian aikana. Myös perheväkivalta on lisääntynyt. Yhteiskunnalliset rajoitukset yleisötapahtumiin, harrastuksiin, työntekoon, lastenhoitoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen vaikuttavat perheiden arkipäivään. Odottavien äitien ahdistus- ja mielialaoireiden tiedetään lisääntyneen. Keväällä 2020 koronapandemian alkaessa huolta ja mielipahaa aiheuttivat myös äitiysneuvoloiden toiminnan supistukset, tukitoimien ja synnytysvalmennuksen vähentyminen sekä vierailurajoitukset synnytys-sairaaloissa. Terveys- ja huollon yksiköissä terveenä pysyvän osaavan hoito- ja henkilökunnan riittävydestä kannettiin myös huolta. Kesällä rajoituksia purettiin koronatilanteen parantuessa. Tällä hetkellä osa terveydenhuollon palveluista kuten esimerkiksi synnytysvalmennus toteutetaan sähköisesti ja tukihenkilöt ovat voineet olla odottavien äitien ja synnyttäjien tukena poliklinikoilla ja osastoilla.

Koronavirusrokotetta saataneen Suomeen vuoden 2021 alussa. Rokotetta suositellaan kaikille aikuisille ns. laumasuojan saamiseksi. Euroopan lääkevirasto myöntää rokotteelle myyntiluvan, kun rokote on todettu turvalliseksi ja tehokkaaksi. Rokotusten tavoite on lieventää COVID-19-taudin oireita ja estää vakavia tautimuotoja sekä kuolemia. Koska rokotetta ei ole vielä testattu raskaana olevilla, odottavien äitien rokotussuosituksesta ei ole tässä vaiheessa tietoa. Laaja rokotuskattavuus väestössä minimoi viruksen leviämisen ja suojaaa siten myös odottajia.

Koronavirusinfektio on potentiaalisesti vaarallinen tauti, johon ei ole täsmähoitoa. Tartuntariskin vähentäminen on tällä hetkellä ainoa tapa välttää infektio. Odottavien äitien suositellaan huolehtivan influenssarokotuksesta ja pitämään mahdollisimman tarkasti kiinni annetuista koronarajoituksista ja ohjeista sekä välttämään tilanteita ja paikkoja, joissa on riski sairastua. Aina sairastumista ei kuitenkaan voi välttää. Koronavilkku ja omaolo.fi-sivustoa opastavat raskaana oleviakin koronatestiin ja hoitoon hakeutumisessa.

Terveys- ja Hyvinvoinnin laitos. Infektiotaudit ja rokotteet: <https://thl.fi/fi/>

Omaolo-sovellus-opas koronainfektiota epäiltäessä: <https://www.omaolo.fi>

Lähteet:

Wiersinga WJ, Rhodes A, Cheng AC, Peacock SJ, Prescott HC. Pathophysiology, Transmission, Diagnosis, and Treatment of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): A Review. *JAMA*. 2020;324(8):782–793. doi:10.1001/jama.2020.12839

Ellington S, Strid P, Tong VT, et al. Characteristics of Women of Reproductive Age with Laboratory-Confirmed SARS-CoV-2 Infection by Pregnancy Status — United States, January 22–June 7, 2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2020;69:769–775.

McDonnell S, McNamee E, Lindow SW, O'Connell MP. The impact of the Covid-19 pandemic on maternity services: A review of maternal and neonatal outcomes before, during and after the pandemic. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*. 2020 Dec;255:172-176.

Wastnedge EAN, Reynolds RM, van Boeckel SR, Stock SJ, Denison FC, Maybin JA, Critchley HOD. Pregnancy and COVID-19. *Physiol Rev*. 2021 Jan 1;101(1):303-318. Jernman R, Nelskylä K, Rahkonen L, Ulander VM, Tekay A . COVID-19 ja raskaus. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 2020;136(15):1645-51

Tekay A. Hot topic: COVID-19 ja raskaus, Suomen Gynekologiyhdistyksen etäkoulutuspäivät 12.11.2020

Äyräs O. Covid-19 ja raskaus-luento, Gynaecologi Practici ry etäkoulutuspäivä 27.11.2020